

Giedrius KUPREVIČIUS

ATVIROS JŪROS VAIKAS

dviejų veiksmų baletas

(1979 – 1997)

Jules Supervielle (1884-1960) novelės „Atviros jūros vaikas“ iš rinkinio „L'enfant de la haute mer“(1931) motyvais

Veikia:

MERGAITĖ

JŪRININKAS

JAUNA MOTERIS

DIDŽIOJI BANGA

BŪGNININKAS

TRIMITININKAS

VĒLIAVA

DELFINAI (I,II)

JŪRŲ OŽIAI (I,II)

ŽUVYS (I,II,III grupės)

JŪRŲ AUGALAI

VIENUOLIAI (I-XII); ŽODŽIAI (I-XII)

ŽMONĖS DENYJE:

šokėjai, akordeonistas, styginių kvartetas

PIRMAS VEIKSMAS

Nr.1 - Prologas

Nedidelė muzikinė įžanga-Įvadas į tuščioje scenos erdvėje pamažu besiformuojančią gatvę su namais iš kažkada raudonų plytų, permatomą varpinę, skendintį vandenyse sodą, sudužusių stiklų tvorą ir virš jos plaukiančias ŽUVIS. Kas pagimdė šią plaukiančią gatvę, kas tie jūreiviai, tiesę ją atviroje jūroje? Kokiu būdu visa tai laikėsi ant bangų? ŽUVYS sklando toje erdvėje, tai sulėkdamos, tai vėl išsiskirstydamos iš būrio. Pasirodo žingsniuojanti plaukiančia gatve vieniša MERGAITĖ. Viską nutraukia iš tolumos pasigirdęs didžiulio laivo duslus sirenos balsas.

Nr.2 - Laivas

Iš rūkų išniręs baltas laivas nesuardė plaukiančio miesto, tik suvirpėjo namų sienos, varpinės bokštas, tvorų kontūrai, o baikščios ŽUVYS spruko į gelmes. MERGAITĖ nustebusiomis akimis žvelgė į laivo denį, kuriame bemaž negirdimai kažkas griežė akordeonu, o smuiko garsai priminė motyvą iš Fr.Schuberto kvarteto „Mergaitė ir mirtis“(II d.).Vangiai šoko poros, slankiojo paslaugūs keleivių palydovai. MERGAITĖ nebyliu balsu šūktelėjo jiems, nedrąsiai pamojo ranka, bet denyje niekas į tai neatkreipė dėmesio. Tik TRIMITININKAS, ranka suturėjęs besiblaškantį denyje JŪREIVĮ, pakėlė prie lūpų savąjį trimitą. Bet laivas jau nyko rūkuose.

Nr.3 - Mergaitės šokis

Kas galėtų paguosti, paaiškinti, atsakyti šiam vaikui? Tuomet ŽUVYS sumanė palinksminti MERGAITĖ.

Nr.4,5,6 - Trys žuvų šokiai

Judriosios, storosios, spalvingosios...

Nr.7 - Lopšinė

Tylaus ŽUVŲ šokio užliūliuota MERGAITĖ užmiega ir pradeda sapnuoti.

Nr.8 - Sapnas

Lyg ji žaistų didžiuliame name - vaikų kambaryje, miegamajame, virtuvėje, bibliotekoje. Erdvę užpildo knygos, baldai, indai, vaisiai. Vos spėdama suktis MERGAITĖ gauda ir bando tvarkyti nepaklusnius DAIKTUS, bet jie neklauso, sprūsta iš jos rankų, kvatoja. Staiga pabudusi MERGAITĖ, tokia vieniša tamsioje erdvėje, su siaubu žvelgia į nebūtį.

Nr.9 - Vėliava

Norėdama išblaškyti MERGAITĖS vienatvę ir baimę, kaip pagalbos ir vilties simbolis į stiebą kyla VĒLIAVA. Plaikstosi, kinta. VĒLIAVA (ši vaidmenį atlieka vyras) nedrąsiai šokdina MERGAITĖ. Štai jiedu atsiplėšia nuo žemės, sklando šokyje. MERGAITĖ, dėkodama VĒLIAVA perriša savo ilgu juodu, nurištu nuo kaklo kaspinu.

Nr.10 - Būgnininkas

BŪGNININKAS, pratęsdamas VĒLIAVOS pastangas , bando į savo ritminius žaidimus įtraukti MERGAITĖ. Ir jie visi - kas kokį būgną, ar tarškalą nugriebęs, muša, šelsta. Viską akylai seka DIDŽIOJI BANGA, pasiruošusi perimti MERGAITĖ į savo platų ir galingą glėbį.

Nr.11 - Didžioji Banga

Aušta nauja diena. DIDŽIOJI BANGA ir MERGAITĖ šoka savo didįjį *Adagio*.

Nr.12 - Choralas

Baugiai žvalgydamasi MERGAITĖ žengia į tą pusę, iš kurios girdisi vis ryškesnis varpų gaudesys. Tai garsai iš Aukštojo Namų. BŪGNININKAS drąsina MERGAITĖ, ir kai ji įžengia į šventyklą, ją apsupa DVYLIKA VIENUOLIŲ. Jie kažką jai aiškina, pasakoja. Galiausiai įnešamas didžiulis odinis kelioninis lagaminas. Palikę jį VIENUOLIAI tyliai pasišalina. Nerimastingu žvilgsniu šią sceną seka DIDŽIOJI BANGA.MERGAITĖ prašo BŪGNININKO padėti jai atidaryti lagaminą, bet BŪGNININKAS atsitraukia. Kai MERGAITĖ vos prisiliečia prie lagamino, viską užlieja tokia stipri ir netikėta šviesos banga, kad akyse aptemsta, ir jūra dundėdama pakyla, skandindama viską savyje.

ANTRAS VEIKSMAS

Nr.13 - Daiktai

Įsižiebiančioje šviesoje, prie atidaryto lagamino klupo MERGAITĖ. Kiek džiaugsmo! - lagamine tūkstantis žavių daiktų: žaislai, knygos, rūbai, bateliai, net senoviniai perukai, serso ratas su lazdele. Ji siaučia ir linksminasi. Štai jos žvilgsnį patraukia kažkokios fotonuotraukos. Ji ilgai mąstydamą žvelgia į vieną iš jų

- nejaugi čia ji pati, ir kas tie lyg pažįstami jai žmonės - kukliai apsirengusi JAUNA MOTERIS ir vyriškis JŪREIVIO rūbais. Ar jie jos tėvai? Nebyli pora iš atokiau stebi MERGAITE, bet ši juos regi tik nuotraukose. MERGAITE "žaidžia" toliau, bet ūmai kažkas ją išgąsdina, ir nuotraukos išsprūsta iš jos rankų. MERGAITE beviltiškai sukniumba ant lagamino, akimis ieškodama tų, kurie čia ką tik buvo.

Nr.14 - Serso

Paslaugusis BŪGNININKAS siūlo MERGAITEI pažaisti su nedideliu lanku - serso. Duoda ir lazdelę ratui ridenti. MERGAITE žaidžia. Abejones keičia užsimiršimas, o ši - žngeidumas: kodėl sukasi ratas, kai žemės nėra...Viską stebinti DIDŽIOJI BANGA netikėtai pasiglemžia ratą, ir MERGAITĖS dėmesį patraukia didžiulė knyga - "Gramatika". MERGAITE atverčia jos lapus.

Nr.15 - Gramatika

Pasirodo DVYLIKA ŽODŽIŲ: lyja?- tylu? - mama? - verkia? - valandų? - girdite? - kada - kodėl - kur - kiek - kas - ką...Žaidimo metu reikia teisingai sudėti žodžių poras. Klausydama muzikos eigos, kuri savotiškai padeda spręsti užduotį, MERGAITE taip suporuoja ŽODŽIUS - ŠOKĖJUS: *kada lyja? - kur mama? - kas verkia? - kiek valandų? - ką girdite?..* Ir džiaugiasi. Paskui ji užverčia knygą, ir rašo laiškus, kuriuos meta į jūrą, galvodama, kad taip reikia. Juos išnešioja ŽUVYS.

Nr.16 - Portretas

Atsistojusi prieš didžiulį spintos veidrodį MERGAITE žvelgia į savo kūną - mažas vaikiškas krūtis, įgriusias kasytes. Ji išskleidžia ant pečių plaukus - gal tokiu būdu taps vyresnė, o gal pasikeis jūra aplinkui, ir iš jos akių iššoks du grakštūs ir jauni JŪRŲ OŽIAI su putojančiomis barzdomis, ir šoks žaisdami su ja, džiaugdami MERGAITĖS dailumu. Tai, deja, dar labiau pagilino MERGAITĖS liūdesį, nes ir OŽIAI, ir sugūžęję DELFINAI - tik nebylūs jūros gyventojai. Ir vėl, kaip tada, ji išgirdo baltojo laivo sireną.

Nr.17 - Šauksmas

Ne, ji turi sustabdyti tą laivą, užlipti ant jo denio, ir viską išsiaiškinti - kodėl ji tokia vieniša, kur jos tėvai, kada ji sugrįš. Dešimtys ŽUVŲ skubėjo MERGAITEI į pagalbą Kai baltasis laivas vėl pakibo virš plaukiančios gatvės, MERGAITE pridėjo rankas prie burnos, ir iš visų jėgų suriko. Tai buvo kupinas liūdesio ir ilgesio tragiškos būtybės riksmas, savo klaikia *tyla* persmelkęs visą erdvę. Išsprūdo SMUIKININKEI iš rankų smuikas, kurį tuoj pačiupo JŪRŲ OŽIAI, nutilo AKORDEONISTAS, sustingo denyje šokusios POROS. Tiktai TRIMITININKAS pūtė savo nerimastingą motyvą. Iš gedulo kaspino pradėjo vaduotis VĒLIAVA, BŪGNININKAS mušė būgną - visi nerimo, blaškėsi įsisiautusiuose vandenyse.

Nr.18 - Trikampis

JŪREIVIS, tas pats, kuris taip netikėtai buvo pasirodęs su JAUNA MOTERIMI (Nr.13-Daiktai), dabar aiškiai matė, girdėjo MERGAITE, ir skubėjo link jos, griebdamas ją ir vėl paleisdamas, neišpasakytai džiaugdamsis neįtikėtinu susitikimu atviroje jūroje. Bet atokiau stovinti JAUNA MOTERIS buvo

santūresnė. JŪREIVIS, pripuolęs prie jos bando aiškinti, ką regėjęs, bet toji abejingai žvelgia į tolį - ji tai žino, ir tik vėliau, suvokusi realybę, ėmė nuoširdžiai myluoti JŪREIVĮ. Vėl sujudo POROS laive, užgrojo AKORDEONISTAS, ir laivas dingo. TRIMITININKAS bandė guosti MERGAITE, bet nepagudė.

Nr.19 - Kvietimas

Tuomet DIDŽIOJI BANGA, kaskart vis gražesnė ir pilnesnė, pasiglemžusi serso, apgaubė MERGAITE savo plačiais vandenimis, o jos gražios akys iš putų buvo kaip tikros. Jau seniai DIDŽIOJI BANGA norėjo padaryti MERGAITEI kažką gero, bet nežinojo kaip. Dabar, kaip tai visuomet daro banga, ji suklypo ant kelių, atsargiai nugramzdino MERGAITE į save, ir, pakvietusi mirtį, ketino laikyti tą nelaimingą kūdikį savo glėbyje amžinai. MERGAITE nuščiuvo, nurimo, pakluso, suvokė BANGOS ketinimus. Deja! Ji vis išsprūsdavo iš Bangos glėbio, ir nežinia, ko daugiau buvo tame šokyje - meilės, mirties ar beviltiškumo. Vėl sutrimitavo TRIMITININKAS, sumušė į savo būgną BŪGNININKAS, susirinko JŪRŲ AUGALAI ir ŽUVYS, DELFINAI ir JŪRŲ OŽIAI. Ar jie žinojo, ar jautė, ką regėjo? Ir nepastebėjo, kai išsekusi BANGA, dar kartą pabandžiusi išsviesti MERGAITE į paviršių, sukniubo, išblėso. MERGAITE, pagavusi JŪRŲ OŽIŲ svaidomą smuiką, begalinės vienatvės apimta, palietė jo stygas.

Nr.20 - Valsas

Scenos priekyje, lydima motyvo iš Fr.Schuberto kvarteto, nedrąsiai šoka MERGAITE. Ji ir nenujautė, kad buvo pagimdyta vieno, kažkada netekusio savo dukters jūreivio vaizduotėje, ir pasmerkta amžinam gyvenimui atviroje jūroje. VĒLIAVA pagaliau išsivadavo iš juodo raiščio, suklyso, o išvydusi šokančią MERGAITE - sustingo. Ji atsargiai prisilietė prie MERGAITĖS, plačiai išskleidė savo vėliavišką skraistę, tokiu būdu lyg saugodama šią mažą sielą, ir tikėdama jos išsigelbėjimu. Juodas kaspinas liko VĒLIAVOS rankose, ir mes nežinome, kada jis iš jų iškris. TRIMITININKAS pūtė savo trimitą, BŪGNININKAS beldė nerimastingas treles, vis tikėdamiesi, kad juos išgirs...

*Mano Tėvo namuose daug buveinių.
Jeigu taip nebūtų, argi būčiau pasakęs:
"Einu jums vietos paruošti!"?*

Jn 14,2
